Magiczny Kraków

Rezydencje artystyczne jako most: jak Willa Decjusza wzmacnia dialog polsko-ukraiński i wolność twórczą

2026-02-18

Rezydencje artystyczne w Willi Decjusza to praktyczne narzędzie budowania kultury: dają twórcom czas, warunki i bezpieczeństwo pracy, a jednocześnie tworzą przestrzeń realnego spotkania między językami, doświadczeniami i pamięcią. Współpraca polsko-ukraińska w ramach programu „Crossroads of Cultures" pokazuje, że „wprowadzenie kulturowe" to nie dodatek, tylko fundament merytorycznej, odpowiedzialnej twórczości.

W czasach, gdy wiele działań kulturalnych zamyka się w formacie jednorazowych wydarzeń, rezydencje artystyczne działają inaczej: **inwestują w proces**. Dają twórcom i badaczom to, czego najbardziej brakuje w codziennym trybie pracy — czas na pogłębienie, dostęp do ludzi i instytucji oraz możliwość spokojnego rozwijania projektu. Instytut Kultury Willa Decjusza od lat buduje taki model: rezydencje są tu nie „nagrodą", lecz **narzędziem pracy i współpracy międzynarodowej**.

Dlaczego „wprowadzenie kulturowe" jest kluczowe

Współpraca międzykulturowa nie zaczyna się od hasła o dialogu. Zaczyna się od wiedzy: **o kontekstach historycznych, o językach wrażliwości, o tym, co w danym miejscu jest oczywiste, a co niewidoczne**. Dobre programy rezydencyjne projektuje się tak, by uczestnicy mogli wejść w temat odpowiedzialnie — z pomocą mentorów, spotkań, konsultacji i lokalnych instytucji. To szczególnie ważne w pracy na styku kultury polskiej i ukraińskiej, gdzie wspólne doświadczenia są gęste, a pamięć bywa wielowarstwowa.

Przykład: „Crossroads of Cultures" — kiedy miasto staje się archiwum

Dobrym przykładem jest międzynarodowa rezydencja „Crossroads of Cultures: Kraków + Iwano-Frankiwsk (Stanisławów)", skoncentrowana z jednej strony na **polskim dziedzictwie w Iwano-Frankiwsku**, a z drugiej na **ukraińskiej obecności kulturowej w Krakowie**. Program jest pomyślany jako ścieżka od przygotowania merytorycznego, przez pracę w terenie, aż po publiczne działania i konkretne rezultaty twórcze.

Krakowski etap tej rezydencji pokazał, jak wygląda kultura „w praktyce": rezydenci spotkali się m.in. z **Nadiią Moroz-Olshanską** (Fundacja Widowisk Masowych) oraz **Ilyą Andreyeu** z **Gutenberg Publisher**, by lepiej zrozumieć i opisać polsko-ukraińskie dziedzictwo w Krakowie. Ważnym punktem była także wizyta kuratorska w **Galerii Podbrzezie** na wystawie **Darii Aloszkiny**, współkuratorką której jest jedna z rezydentek, **Mariia Varlyginia**. Równolegle uczestnicy rozwijali własne wątki badawcze: umawiali spotkania, zbierali materiały i „czytali miasto" jak żywe archiwum — tropiąc to, co często pozostaje w cieniu oficjalnych narracji.

Kultura, która pomaga — i działa w dwie strony

To, co w takich rezydencjach najcenniejsze, dzieje się między wierszami: w codziennych rozmowach,

w wymianie perspektyw, w konfrontowaniu uproszczeń z faktami. Wspieranie kultury ukraińskiej w Krakowie i odkrywanie polskich śladów w Iwano-Frankiwsku nie jest gestem „wizerunkowym”. To **praca nad wspólną przestrzenią znaczeń**, bez której łatwo o stereotypy, nieporozumienia i wygodne skróty. Rezydencje uczą uważności i współodpowiedzialności: za język, za pamięć, za ludzi, którzy te historie niosą.

Po co to wszystko? Bo razem możemy więcej

Silna kultura nie rośnie od deklaracji — rośnie od relacji, wiedzy i czasu. Rezydencje artystyczne są jednym z najskuteczniejszych sposobów, by te trzy elementy połączyć: budują sieci współpracy, podnoszą jakość debaty, wzmacniają wolność twórczą i tworzą warunki dla dzieł, które potrafią zostać z nami na dłużej niż jedno wydarzenie w kalendarzu. A gdy mówimy o relacjach polsko-ukraińskich, zyskujemy jeszcze coś: **realną przestrzeń wspólnego działania**, w której różnice nie są przeszkodą, tylko źródłem energii. Bo w kulturze — serio — wspólnie możemy więcej.

Rezydencja realizowana jest przez program promocji czytelnictwa „Tekstura”, działający w ramach Teple Misto, przy wsparciu Unii Europejskiej w ramach programu „Dom Europy”, jako część projektu „Crossroads of Cultures: Stanisławów i Kraków jako przestrzenie dialogu i interakcji między Polakami i Ukraińcami”.

Projekt realizowany jest we współpracy z Instytutem Kultury Willi Decjusza (Kraków) oraz Centrum Kultury Polskiej i Dialogu Europejskiego (Iwano-Frankiwsk), przy wsparciu komunikacyjnym Instytutu Polskiego w Kijowie.